

مقاله‌ی پژوهشی

پیش‌بینی میزان اضطراب اجتماعی دانشجویان دختر بر اساس ویژگی‌های شخصیتی

خلاصه

مقدمه: یکی از مهم‌ترین اختلالات روان‌شناختی که همراه با تحولات اجتماعی، بیشتر خود را نشان داده، اختلال اضطراب اجتماعی است. در همین راستا پژوهش حاضر با هدف پیش‌بینی میزان اضطراب اجتماعی دانشجویان دختر دانشگاه مازندران بر اساس ویژگی‌های شخصیتی آن‌ها صورت پذیرفت.

روش کار: جامعه آماری این پژوهش توصیفی، شامل تمام دانشجویان دختر دانشگاه مازندران در سال تحصیلی ۹۴-۱۳۹۳ بود و تعداد ۳۸۴ نفر دانشجویان از طریق نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای انتخاب شدند. برای جمع‌آوری داده‌های مربوط به اضطراب اجتماعی از مقیاس اضطراب اجتماعی واتسون و فرند (FNE, SAD) و برای ویژگی‌های شخصیتی از فرم کوتاه پرسش‌نامه‌ی شخصیتی (NEO) استفاده شد. تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۲ و به روش همبستگی پیرسون و رگرسیون چندگانه (هم‌زمان) انجام پذیرفت.

یافته‌ها: نتایج نشان داد که بعد روان‌رنجورخویی، پیش‌بینی‌کننده‌ی مثبت و معنی‌دار اضطراب اجتماعی ($P < 0/000$, $\beta = 0/50$) و ابعاد برون‌گرایی ($P < 0/000$, $\beta = -0/32$) و توافق‌پذیری ($P < 0/049$, $\beta = -0/10$)، پیش‌بینی‌کننده‌ی منفی و معنی‌دار اضطراب اجتماعی هستند. ابعاد تجربه‌پذیری و وظیفه‌شناسی، توان پیش‌بینی اضطراب اجتماعی را ندارند.

نتیجه‌گیری: یافته‌های پژوهش حاضر حاکی از این است که ویژگی‌های شخصیتی مختلف پیش‌بینی‌کننده‌های متفاوت از سطوح اضطراب اجتماعی دانشجویان دختر می‌باشند.

واژه‌های کلیدی: ویژگی‌های شخصیتی، اضطراب اجتماعی، دانشجویان

*رویا عباسی اصل

دانشجوی دکتری روان‌شناسی تربیتی،
دانشکده‌ی علوم انسانی و اجتماعی، دانشگاه
مازندران، بابلسر، ایران

حبیب‌الله نادری

استادیار گروه روان‌شناسی، دانشکده‌ی علوم
انسانی و اجتماعی، دانشگاه مازندران، بابلسر،
ایران

عباس اکبری

دانشجوی دکتری روان‌شناسی تربیتی،
دانشکده‌ی علوم انسانی و اجتماعی، دانشگاه
مازندران، بابلسر، ایران

*مؤلف مسئول:

دانشکده‌ی علوم انسانی و اجتماعی، دانشگاه
مازندران، بابلسر، ایران

roya.abbasi1809@gmail.com

تاریخ وصول: ۹۴/۱۰/۰۶

تاریخ تایید: ۹۵/۰۵/۱۹

پی‌نوشت:

این مطالعه با تایید گروه روان‌شناسی دانشگاه مازندران و بدون حمایت مالی نهادی خاص انجام پذیرفته و با منافع نویسندگان رابطه‌ای نداشته است. از تمام دانشجویان عزیزی که در این پژوهش، همکاری داشته‌اند تشکر می‌گردد.

مقدمه

یک عامل زیستی که می‌تواند یکی از عوامل پیش‌بینی‌کننده‌ی اضطراب اجتماعی باشد معرفی می‌کند. اندر^۴ (۶) نیز معتقد است ویژگی‌های شخصیتی از عوامل مهمی می‌باشند که تعیین می‌کنند افراد چگونه با وقایع تنش‌زا سازگار خواهند شد و چگونه از این وقایع بهبود خواهند یافت.

در واقع شخصیت یک سازه‌ی پیچیده‌ی روان‌شناسی و دربرگیرنده‌ی مجموعه‌ی بی‌شماری از خصوصیات می‌باشد که تاثیر آن‌ها بر جسم و روان افراد، یکسان نیست. یکی از مشهورترین نظریه‌ها در رابطه با شخصیت، نظریه‌ی پنج عاملی شخصیت است که به پنج بعد بزرگ شخصیت نیز معروف است، این نظریه توسط کاستا و مک‌کری^۵ در اواخر دهه‌ی ۸۰ میلادی ارایه و در اوایل دهه‌ی ۹۰ مورد ارزیابی مجدد قرار گرفت (۷). عوامل این الگو عبارت‌اند از: ۱- روان‌رنجورخویی^۶ به معنی گرایش به تجربه‌ی هیجانات منفی (مانند احساس اضطراب، نگرانی، غم و تنش) که در مقابل ثبات هیجانی و خونسردی می‌باشد. ۲- برون‌گرایی^۷ که بیانگر وجود رویکردی پارانرژی به جهان مادی و اجتماعی در فرد می‌باشد که ویژگی‌هایی چون مردم‌آمیزی، فعال بودن، قاطعیت و جرات را شامل می‌شود. ۳- تجربه‌پذیری^۸ (پذیرا بودن نسبت به تجارب) که توصیف‌کننده‌ی گستردگی، عمق، پیچیدگی و خلاقانه بودن زندگی ذهنی و تجربه‌ی فرد در مقابل داشتن ذهنی بسته می‌باشد. ۴- توافق‌پذیری^۹ (سازش‌پذیری) که نشانگر جهت‌گیری اجتماعی و جامعه‌پسند در مقابل نگرش خصمانه نسبت به دیگران می‌باشد که ویژگی‌هایی چون نوع‌دوستی، خوش‌قلبی، اعتماد و فروتنی را شامل می‌شود. ۵- باوجدان بودن^{۱۰} (وظیفه‌شناسی) توصیف‌کننده‌ی قدرت کنترل تکانه‌ها، به نحوی که جامعه، مطلوب می‌داند و تسهیل‌کننده‌ی رفتار تکلیف‌محور و هدف‌محور است. وظیفه‌شناسی ویژگی‌هایی چون تفکر قبل از عمل، به تاخیر اندازی ارضای خواسته‌ها، رعایت قوانین و هنجارها و سازمان‌دهی و اولویت‌بندی تکالیف را دربرمی‌گیرد (۸).

در راستای بیانات فوق، پژوهش‌های زیادی نیز حکایت از آن داشته است که ویژگی‌های شخصیتی، عاملی تاثیرگذار بر شکل‌های مختلف اضطراب می‌باشد. برای مثال، وارن^{۱۱} (۹) در پژوهشی به بررسی رابطه‌ی اضطراب رایانه، شخصیت و اثربخشی سازمان پرداخت، نتایج تحقیق وی، رابطه‌ی معنی‌دار ویژگی‌های شخصیتی و اضطراب رایانه را تایید کرد.

امروزه مشکلات بهداشت روانی یکی از مسایل مهم و رو به افزایش در جوامع بشری به شمار می‌آید. در واقع با پیشرفت علوم و به موازات آن، پیچیده‌تر شدن زندگی فردی و اجتماعی و متعاقب آن بالا رفتن میزان تنش افراد، لزوم توجه به مسایل تنش‌زای روانی و عاطفی انسان‌ها بیش از پیش احساس می‌شود (۱). یکی از مهم‌ترین اختلالات روان‌شناختی که همراه با این تحولات، بیشتر خود را نشان داده، اختلال اضطراب اجتماعی^۱ است.

اضطراب اجتماعی، اضطراب یا هراسی است که در موقعیت‌های میان‌فردی یا عملکردی ایجاد می‌شود و افراد دارای اضطراب اجتماعی بالا از ارزیابی منفی دیگران نسبت به خود و یا انجام عملی که باعث شرمندگی شود، بیمناک‌اند. تحقیقات حاکی از آن هستند که اضطراب، با احساسات و رفتارها و نشانه‌های عدم رضایت از دیگران، همراه است (۲). میلر^۲ معتقد است، اضطراب اجتماعی، به عنوان یک ترس مشخص و مزمن از یک یا چند موقعیت اجتماعی تعریف می‌شود که فرد خود را در معرض موشکافی توسط دیگران می‌بیند و می‌ترسد مبادا کاری انجام دهد که باعث خجالت باشد یا تحقیرآمیز به نظر آید (۳).

در سال‌های اخیر پژوهش‌های بی‌شماری، شیوع، سبب‌شناسی و درمان این مشکل بالینی را مورد بررسی قرار دادند. به طوری که مطالعات جمعیت‌شناختی نشان می‌دهند که نرخ شیوع اختلال اضطراب اجتماعی در طول زندگی، ۱۳/۳ درصد است. همراه با بالا رفتن نرخ شیوع این نوع اضطراب، پژوهشگران به دنبال عوامل موثر در این نوع اضطراب می‌باشند. برخی از آن‌ها معتقدند عوامل خانوادگی و تجارب محیطی می‌توانند در شروع و تداوم این اضطراب بسیار موثر باشند. والدین مضطرب و بسیار حساس، سخت‌گیری بیش از حد و توقعات فراوان و غیر منطقی، تنبیه و تحقیر و یا برعکس حمایت‌های افراطی می‌توانند زمینه‌ی بروز این نوع اضطراب را در افراد ایجاد کنند (۴). از نظر باتلر^۳ (۵) عوامل بروز اضطراب اجتماعی بسیار متعدد هستند و این عوامل این مشارکت را به طرق گوناگونی انجام می‌دهند. برخی از این عوامل عبارت‌اند از: عوامل زیستی (سامانه‌ی برانگیختگی و ویژگی‌های شخصیتی)، عوامل محیطی (روابط با والدین و کسانی که در کودکی از فرد مراقبت می‌کنند و تجربه‌ی فرد از ارزیابی شدن، نقد، تعریف و تمجید شدن و ...) تجربیات بد و آسیب‌زا (مورد تهدید قرار گرفتن، قربانی شدن و ...) مشکلات ناشی از مقتضیات مراحل مختلف زندگی (به طور مثال در نوجوانی، تعیین هویت، مستقل شدن و ...). بنابراین او ویژگی‌های شخصیتی را به عنوان

⁴Onder⁵Costa and McCrae⁶Neuroticism⁷Extraversion⁸Openness⁹Agreeableness¹⁰Conscientiousness¹¹Warren¹Social Anxiety²Miller³Butler

پیش‌بینی میزان اضطراب اجتماعی دانشجویان دختر بر اساس ویژگی‌های شخصیتی آن‌ها انجام پذیرفت و در صدد پاسخگویی به این پرسش است که از میان پنج بعد بزرگ شخصیتی، کدام بعد، اهمیت بیشتری در پیش‌بینی اضطراب اجتماعی دانشجویان دختر دارد؟

روش کار

پژوهش حاضر از نوع همبستگی و به روش رگرسیون همزمان می‌باشد. جامعه‌ی آماری آن را تمام دانشجویان دختر دانشگاه مازندران تشکیل می‌دهند که در سال تحصیلی ۹۴-۱۳۹۳ در این دانشگاه مشغول به تحصیل بوده‌اند و ۳۸۴ نفر از آن‌ها به روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای انتخاب شدند. روش نمونه‌گیری به این صورت بوده است که حجم واقعی دانشجویان دختر در هر دانشکده در قالب طبقات جداگانه‌ای ثبت و سپس بر اساس جدول نمونه‌گیری مورگان، نمونه‌ی متناسب با هر حجم به نمونه‌ی نهایی وارد شده است. پس از جلب رضایت تمامی شرکت‌کنندگان و تاکید بر محرمانه ماندن اطلاعات، پرسش‌نامه‌های مقیاس اضطراب اجتماعی (FNE, SAD) برای سنجش متغیر اضطراب اجتماعی و صفات پنج‌گانه‌ی شخصیتی (NEO-FFI) برای سنجش متغیر ویژگی‌های شخصیتی در بین دانشجویان توزیع و در نهایت پرسش‌نامه‌های ۳۴۲ نفر از دانشجویان وارد مرحله‌ی تحلیل داده‌ها گردید.

ابزار پژوهش

الف- مقیاس اضطراب اجتماعی (FNE, SAD): این مقیاس دارای ۵۸ ماده و دو مؤلفه‌ی اجتناب و پریشانی اجتماعی و ترس از ارزیابی منفی می‌باشد. ۲۸ ماده از ۵۸ ماده مربوط به اجتناب اجتماعی و ۳۰ ماده‌ی آن مربوط به ترس از ارزیابی منفی است. در خرده‌مقیاس اجتناب اجتماعی ۱۵ ماده پاسخ مثبت و ۱۳ ماده، پاسخ منفی دارند و نمره‌ی بالاتر در آن، نشان‌دهنده‌ی اجتناب و پریشانی اجتماعی بیشتر است. نمره‌ی کل با اضافه کردن مجموع تعداد پاسخ‌های درست برای ماده‌های ۲-۵-۸-۱۰-۱۱-۱۳-۱۴-۱۶-۱۸-۱۹-۲۰-۲۱-۲۳-۲۴-۲۶ و پاسخ‌های نادرست برای بقیه‌ی ماده‌ها به دست می‌آید اما در خرده‌مقیاس ترس از ارزیابی منفی، ۱۷ ماده پاسخ مثبت و ۱۳ ماده، پاسخ منفی دارند و نمره‌ی بالاتر در آن، نشان‌دهنده‌ی ترس از ارزیابی منفی بیشتر است. نمره‌ی کل با اضافه کردن مجموع تعداد پاسخ‌های درست برای ماده‌های ۳۰-۳۱-۳۳-۳۵-۳۷-۳۹-۴۱-۴۲-۴۵-۴۷-۴۸-۵۰-۵۲-۵۳-۵۶-۵۷-۵۸ و پاسخ نادرست برای بقیه‌ی ماده‌ها حاصل می‌شود. پیوستار پاسخ‌ها بر پایه‌ی طیف درست و نادرست، رتبه‌بندی شده و به ترتیب نمره‌های صفر و یک به هر پاسخ اختصاص یافته است (۱۴). واتسون و فرند، اعتبار این پرسش‌نامه را برای اجتناب اجتماعی برابر ۶۸ درصد و برای ترس از ارزیابی منفی برابر ۷۸ درصد گزارش کردند. آن‌ها هم‌چنین با استفاده از آزمون اضطراب تیلور،

لطیفی و همکاران (۹) در تحقیقی مشابه اضطراب رایانه‌ی معلمان را بر اساس ویژگی‌های شخصیتی و مولفه‌های هوش هیجانی آنان مورد پیش‌بینی قرار دادند و نتایج این پژوهش نشان داد که بین اضطراب رایانه با مولفه‌های هوش هیجانی و ویژگی‌های برون‌گرایی، تجربه‌پذیری، توافق‌پذیری و وظیفه‌شناسی، ارتباط معکوس و معنی‌دار و بین اضطراب رایانه و روان‌رنجورخویی، ارتباط مثبت و معنی‌داری وجود دارد. خسروی و بیگدلی (۱۰) نیز در نتایج پژوهش خود با عنوان رابطه‌ی ویژگی‌های شخصیتی با اضطراب امتحان اذعان می‌دارند که از میان ویژگی‌های شخصیتی مورد مطالعه، تنها بعد روان‌رنجورخویی توانسته است متغیر پیش‌بین اضطراب امتحان باشد. سروقد و همکاران (۱۱) در پژوهشی با هدف تعیین رابطه‌ی سبک‌های دلبستگی و ویژگی‌های شخصیتی با اضطراب اعلام می‌دارند که از بین مولفه‌های شخصیتی، روان‌رنجورخویی، توان پیش‌بینی اضطراب دختران و روان‌رنجورخویی و وظیفه‌شناسی توان پیش‌بینی اضطراب پسران را داشت. در نهایت وثوقی و همکاران (۱۲) و نیز کارستن و همکاران^۱ (۱۳) هر کدام در تحقیقات جداگانه‌ای روابط ساختاری ابعاد شخصیتی نئو با نشانه‌های اختلال‌های اضطرابی و افسردگی را مورد بررسی قرار دادند و نتایج هر دو پژوهش حکایت از آن داشت که روان‌رنجورخویی ویژگی مشترک اختلالات اضطرابی و افسردگی است.

همان‌طور که مشاهده می‌شود نقش ویژگی‌های شخصیتی در شکل‌های مختلف اضطراب از لحاظ نظری و تا حدودی پژوهشی تایید شده است با این حال تا کنون در زمینه‌ی نقش ویژگی‌های شخصیتی در اضطراب اجتماعی پژوهشی انجام نگرفته است. از سوی دیگر از نظر پژوهشگران، بسیاری از مسایل تنش‌زا و ایجادکننده‌ی اضطراب اجتماعی با آغاز دوران بزرگ‌سالی نمود پیدا می‌کند. از جمله‌ی این شرایط تنش‌زا، زندگی دور از خانواده، احساس اجبار برای اتخاذ یک تصمیم بزرگ و پذیرش مسئولیت شخصی به تنهایی است (۱) و بدیهی می‌باشد که در دوران دانشجویی این عوامل تنش‌زا با وضوح بیشتری خود را نشان دهند و هم‌چنین اکثر مطالعات درباره‌ی اضطراب دانشجویان نشان داده‌اند که نرخ شیوع آن در دانشجویان دختر بیش از پسر بوده است (۱۰) و تجربه‌ی اضطراب در طول تحصیل، مشکلاتی را در مراحل بعدی زندگی آن‌ها ایجاد می‌کند که علاوه بر ناراحتی‌های شخصی، ممکن است تاثیر منفی بر عملکرد شغلی و روزانه‌ی آن‌ها داشته باشد. در این راستا با توجه به اهمیت شناسایی ویژگی‌های شخصیتی و نقشی که آن‌ها می‌توانند در سطوح نظام آموزش عالی که در هر جامعه‌ای اصلی‌ترین عامل تحول و پیشرفت محسوب می‌شوند، داشته باشند، پژوهش حاضر با هدف پیش

¹Karsten

شخصیتی نئو ابزار مناسبی برای تعیین ویژگی‌های شخصیتی دانشجویان گزارش شده است (۱۹). در پژوهش حاضر نیز ضرایب آلفای کرونباخ برای خرده‌مقیاس‌های روان‌رنجورخویی، برون‌گرایی، تجربه‌پذیری، توافق‌پذیری و وظیفه‌شناسی به ترتیب ۰/۶۸، ۰/۷۴، ۰/۵۲، ۰/۵۸ و ۰/۷۸ به دست آمد.

جهت بررسی میزان همبستگی بین متغیرها از ضریب همبستگی پیرسون و به منظور بررسی نقش پیش‌بین ابعاد شخصیتی در اضطراب اجتماعی از روش تحلیل رگرسیون هم‌زمان استفاده شد. تحلیل داده‌ها با استفاده از نسخه‌ی ۲۲ نرم‌افزار آماری SPSS انجام شد.

نتایج

پژوهش حاضر با هدف پیش‌بینی میزان اضطراب اجتماعی دانشجویان دختر دانشگاه مازندران بر اساس ویژگی‌های شخصیتی آن‌ها صورت پذیرفت. در جدول ۱ اطلاعات جمعیت‌شناختی و توصیفی شرکت‌کنندگان قابل مشاهده می‌باشد و داده‌های جمع‌آوری شده از شرکت‌کنندگان بر اساس شاخص‌های آمار توصیفی در جدول ۲ خلاصه و بیان شده‌اند.

جدول ۱- اطلاعات جمعیت‌شناختی شرکت‌کنندگان

سطح تحصیلات	درصد	میانگین سنی	انحراف استاندارد
کارشناسی	۹/۳۵	۲۰/۸۴	۳/۸۹
کارشناسی ارشد	۲۸/۹۴	۲۴/۲	۵/۲۷
دکتری	۶۱/۶۹	۲۹/۰۶	۳/۱۲

جدول ۲- شاخص‌های آمار توصیفی شرکت‌کنندگان (n=۳۴۲)

متغیر	میانگین و انحراف معیار
روان‌رنجورخویی	۲/۰۱ ± ۰/۵۱
برون‌گرایی	۲/۳۷ ± ۰/۵۲
تجربه‌پذیری	۲/۳۲ ± ۰/۴۰
توافق‌پذیری	۲/۳۷ ± ۰/۴۲
وظیفه‌شناسی	۲/۷۴ ± ۰/۵۰
اضطراب اجتماعی	۰/۴۳ ± ۰/۱۸

بر اساس جدول ۲، در بین پنج سنخ شخصیت، سنخ شخصیتی وظیفه‌شناس با ۲/۷۴ بیشترین میانگین را به خود اختصاص داده است و سنخ شخصیتی روان‌رنجور با میانگین ۲/۰۱ دارای کمترین مقدار در بین پنج سنخ است و میانگین سنخ‌های شخصیتی برون‌گرا، تجربه‌پذیر و توافق‌پذیر به ترتیب ۲/۳۷، ۲/۳۲ و ۲/۳۷ می‌باشد. میانگین اضطراب اجتماعی نیز ۰/۴۳ است.

برای بررسی ارتباط بین ابعاد شخصیتی با اضطراب اجتماعی از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد که نتایج در جدول ۳ نشان داده شده است.

روایی پرسش‌نامه‌ی ترس از ارزیابی منفی و اجتناب اجتماعی را مورد بررسی قرار دادند که ضرایب همبستگی برای این دو پرسش‌نامه به ترتیب برابر ۰/۶۰ و ۰/۵۴ گزارش شد (۱۵). در ایران نیز مهرابی‌زاده هنرمند و همکاران، اعتبار این مقیاس را با استفاده از روش‌های بازآزمایی و آلفای کرونباخ ۰/۸۹ و ۰/۹۲ و برای خرده‌مقیاس‌های اجتناب اجتماعی و ترس ارزیابی منفی به ترتیب ۰/۸۸، ۰/۸۳، ۰/۸۶ و ۰/۹۰ گزارش کردند. هم‌چنین برای بررسی روایی پرسش‌نامه از مقیاس اضطراب اجتماعی-آشناختی^۱ و مقیاس روایی سازه‌ای اضطراب اجتماعی به طور هم‌زمان استفاده شد که ضرایب همبستگی کل به ترتیب در دو مقیاس ۰/۶۷ و ۰/۸۵ و برای خرده‌مقیاس اجتناب اجتماعی ۰/۵۶ و ۰/۷۵ و برای خرده‌مقیاس ترس از ارزشیابی منفی ۰/۶۲ و ۰/۷۵ گزارش شد (۱۵). در پژوهش حاضر برای محاسبه‌ی ضریب پایایی از روش آلفای کرونباخ استفاده شد که بر این اساس، ضریب پایایی برای بعد اجتناب و پریشانی اجتماعی ۰/۸۸ و برای بعد ترس از ارزیابی منفی ۰/۸۷ به دست آمد.

ب پرسش‌نامه‌ی سنجش صفات پنج‌گانه‌ی شخصیتی (NEO-FFI): این پرسش‌نامه توسط کاستا و مک‌کری، ساخته شده و برای اولین بار توسط کیامهر در سال ۱۳۸۱ به فارسی ترجمه شده است (۱۶). پرسش‌نامه‌ی شخصیتی NEO-FFI یک پرسش‌نامه‌ی ۶۰ سئوالی است که برای ارزیابی پنج عامل شخصیت شامل روان‌رنجورخویی (N)، برون‌گرایی (E)، تجربه‌پذیری (O)، توافق‌پذیری (A) و وظیفه‌شناسی (C) می‌باشد. برای مشخص شدن هر ویژگی، ۱۲ گویه در طیف ۵ درجه‌ای لیکرت مطرح می‌گردد (کاملاً مخالف، مخالف، خنثی، موافق، کاملاً موافق) و نمره‌های ۴-۰ به این گزینه‌ها تعلق می‌گیرد. نتایج مطالعات کاستا و مک‌کری (۱۷) در راستای روایی ابزار مذکور نشان داد که همبستگی پنج زیرمقیاس فرم کوتاه با فرم بلند از ۰/۷۷ تا ۰/۹۲ می‌باشد. هم‌چنین کاستا و مک‌کری (۱۸) ضرایب آلفای کرونباخ برای خرده‌مقیاس‌های روان‌رنجورخویی، برون‌گرایی، تجربه‌پذیری و توافق‌پذیری و وظیفه‌شناسی را به ترتیب ۰/۸۳، ۰/۶۵، ۰/۶۶، ۰/۶۶ و ۰/۸۳ گزارش کردند. در ایران نیز انیسی و همکاران در راستای بررسی روایی و پایایی فرم کوتاه پرسش‌نامه‌ی شخصیتی نئو ضرایب آلفای کرونباخ برای سنخ‌های شخصیتی روان‌رنجورخویی، برون‌گرایی، پذیرا بودن نسبت به تجربه، توافق‌پذیری و وظیفه‌شناسی را به ترتیب ۰/۸۰، ۰/۵۸، ۰/۳۶، ۰/۶۰ و ۰/۸۳ گزارش کردند و علاوه بر این در بررسی روایی هم‌زمان ضرایب همبستگی روان‌رنجورخویی و برون‌گرایی در پرسش‌نامه‌ی نئو با روان‌رنجورخویی و برون‌گرایی در پرسش‌نامه‌ی آیزنک به ترتیب معادل ۰/۶۸ و ۰/۴۷ بود. بنابراین با توجه به نتایج به دست آمده، پرسش‌نامه‌ی

¹Social Anxiety/Cognition Disorganization

منفی و معنی دار اضطراب اجتماعی هستند و متغیرهای تجربه پذیری و وظیفه شناسی توان پیش بینی اضطراب اجتماعی را ندارند. ضمن آن که مجموع متغیرهای پیش بین، ۴۴ درصد از واریانس اضطراب اجتماعی را تبیین نموده اند.

بحث

هدف از انجام این پژوهش پیش بینی اضطراب اجتماعی دانشجویان دختر بر اساس ویژگی های شخصیتی آنها بود که در این پژوهش پنج بعد بزرگ شخصیت به عنوان متغیرهای پیش بینی کننده مورد بررسی قرار گرفتند.

بر اساس نتایج به دست آمده بعد روان رنجورخویی از پنج بعد بزرگ شخصیت پیش بینی کننده ی مثبت و معنی دار اضطراب اجتماعی دانشجویان است. این یافته به نوعی با پژوهش های لطیفی و همکاران (۹)، خسروی و بیگدلی (۱۰)، سروقد و همکاران (۱۱)، و وثوقی و همکاران (۱۲) و نیز کارستن و همکاران (۱۳) که بر نقش پیش بینی کنندگی مثبت عامل روان رنجورخویی در شکل های مختلف اضطراب تاکید داشته اند، هم سو است. از بعد نظری نیز کاستا و مک کری، روان رنجورخویی را مخالف سازگاری و ثبات عاطفی تعریف می کنند و اعتقاد دارند این افراد به دلیل ماهیت نگران، نایمن، عصبی و بسیار دلشوره ای که دارند اضطراب بیشتری را تجربه خواهند کرد (۲۰). هم چنین افراد روان رنجور به دلیل تعبیرهای منفی تری که از رویدادهای زندگی دارند، بیشتر خود را در معرض وقایع تنش زا و منفی قرار می دهند (۲۱) این افراد موقعیت ها را منفی ارزیابی می کنند و این به دلیل طبیعت منفی نگرانه ی آنها است. در چنین حالتی افراد روان رنجور، ترس از ارزیابی منفی که از مولفه های اصلی اضطراب اجتماعی به شمار می رود را همواره با خود دارند و بالا بودن سطوح این نوع اضطراب در این افراد کاملاً بدیهی می باشد.

هم چنین نتایج نشان داد که بعد برون گرایی از پنج بعد بزرگ شخصیت، پیش بینی کننده ی منفی و معنی دار اضطراب اجتماعی دانشجویان است. در تبیین این یافته می توان گفت که اعتماد به نفس بالا، جستجوگری، اجتماعی بودن و فعال بودن از ویژگی های اصلی افراد برون گرا است (۱۱). بدیهی است افراد با اعتماد به نفس بالا، ترسی از ارزیابی شدن توسط دیگران ندارند. هم چنین افراد برون گرا افرادی اجتماعی هستند که زندگی آنها از لحاظ تجربیات انسانی و روابط متعدد، غنی است و مایل به پذیرش افراد متعدد، با رفتارهای متنوع و برخورد های متفاوت و حتی نامتعارف بوده و بنابراین احتمال این که این افراد بیشتر از سایر افراد هیجان های مثبت و منفی را تجربه کنند زیاد است، با این حال این افراد بر جنبه های مثبت تجربیات، تاکید می کنند (۲۲) و همین عامل باعث می شود که ترسی از موقعیت های جدید و

جدول ۳- ضرایب همبستگی ابعاد شخصیت و اضطراب اجتماعی

متغیرها	۱	۲	۳	۴	۵	۶
روان رنجورخویی						
برون گرایی	۰/۴۸**					
تجربه پذیری	۰/۰۶	۰/۱۲*				
توافق پذیری	۰/۴۲**	۰/۴۷**	۰/۰۷			
وظیفه شناسی	۰/۴۲**	۰/۴۴**	۰/۰۵	۰/۴۰**		
اضطراب اجتماعی	۰/۶۱**	۰/۵۲**	۰/۱۲*	۰/۲۶**	۰/۲۹**	۱

**ضرایب در سطح ۰/۰۱ معنی دار هستند. *ضرایب در سطح ۰/۰۵ معنی دار هستند.

همان گونه که جدول ۳ نشان می دهد، اضطراب اجتماعی با روان رنجورخویی ($r=0/61, P<0/000$) دارای رابطه ی مثبت و معنی دار است و با وظیفه شناسی ($r=0/29, P<0/000$)، توافق پذیری ($r=0/42, P<0/000$)، برون گرایی ($r=0/06, P<0/000$) و تجربه پذیری ($r=0/42, P<0/000$) دارای رابطه ی منفی و معنی داری می باشد. علاوه بر این، عامل وظیفه شناسی با روان رنجورخویی ($r=0/42, P<0/000$) دارای رابطه ی منفی و معنی دار و با برون گرایی ($r=0/44, P<0/000$) توافق پذیری ($r=0/40, P<0/000$) دارای رابطه ی مثبت و معنی دار می باشد. توافق پذیری نیز با برون گرایی ($r=0/47, P<0/000$) دارای رابطه ی مثبت و معنی دار و با روان رنجورخویی ($r=0/52, P<0/000$) دارای رابطه ی منفی و معنی دار می باشد. هم چنین، نتایج حاکی از آن است که بین بعد تجربه پذیری با برون گرایی ($r=0/12, P<0/032$) رابطه ی مثبت و معنی دار و بین برون گرایی و روان رنجورخویی ($r=0/48, P<0/000$) رابطه ی منفی و معنی داری وجود دارد.

به منظور بررسی سؤال پژوهش یعنی پیش بینی اضطراب اجتماعی بر اساس ویژگی های شخصیتی آنها از روش تحلیل رگرسیون هم زمان استفاده شد که نتایج آن در جدول ۴ قابل مشاهده است.

جدول ۴- پیش بینی اضطراب اجتماعی بر اساس ابعاد شخصیت

متغیرهای پیش بین	متغیر ملاک	F	P<	R	R ²	β	T	P<
روان رنجورخویی						۰/۵۰	۹/۹۴	۰/۰۰۰
برون گرایی	اضطراب					۰/۳۲	۶/۲۳	۰/۰۰۰
تجربه پذیری	اضطراب	۵۱/۶۶	۰/۰۰۰	۰/۶۷	۰/۴۴	۰/۰۵	۱/۲۴	۰/۲۱۷
توافق پذیری	اضطراب					۰/۱۰	۱/۹۸	۰/۰۴۹
وظیفه شناسی	اضطراب					۰/۰۳	۰/۵۵	۰/۵۸۱

با توجه به یافته های جدول ۴، مجموع متغیرهای پیش بین، اثر معنی داری بر اضطراب اجتماعی داشته اند ($F=51/66, P<0/000$). هم چنین یافته ها حاکی از آن است که بعد روان رنجورخویی ($\beta=0/50, P<0/000$)، پیش بینی کننده ی مثبت و معنی دار و ابعاد برون گرایی ($\beta=0/06, P<0/000$)، توافق پذیری ($\beta=0/42, P<0/000$) و وظیفه شناسی ($\beta=0/44, P<0/000$) پیش بینی کننده ی

شخصیت با یکدیگر تفاوت دارند و ویژگی‌های شخصیتی مختلف پیش-بینی‌کننده‌های متفاوت از سطوح اضطراب اجتماعی می‌باشند. با این حال، با این که غالب دیدگاه‌های مربوط به شخصیت، ویژگی‌های شخصیتی را در طول عمر پایدار و ثابت می‌دانند (۲۴) شواهدی وجود دارد که ویژگی‌های شخصیتی مستعد تغییر در طول زمان می‌باشند (۲۵،۲۶). بنابراین با شناسایی ویژگی‌های شخصیتی زمینه‌ساز اضطراب اجتماعی می‌توان در جهت تغییر آن‌ها گام نهاد. تحقیق حاضر گامی در راستای این هدف بوده است با این حال کاستی‌ها و محدودیت‌ها همیشه وجود دارد و تنها با پژوهش‌های بیشتر در این زمینه می‌توان با قطعیت در این مورد صحبت کرد.

نتیجه‌گیری

بر اساس یافته‌های پژوهش حاضر دانشجویان دختر مضطرب اجتماعی، از میان ابعاد ویژگی‌های شخصیتی روان‌رنجورخوبی را در سطوح بالاتری تجربه می‌کنند و هم‌چنین ابعاد برون‌گرایی و توافق‌پذیری در آن‌ها نسبت به سایر دانشجویان کم‌رنگ‌تر است. با این حال نباید فراموش کرد که تفاوت‌های شخصیتی تنها علت بروز مشکل نیست و در ضمن اثرات این عامل می‌تواند توسط آن چه که بعداً رخ می‌دهد، تعدیل و بهینه شود، بنابراین همراه با پژوهش‌های مربوط به سایر متغیرهای پیش-بینی‌کننده در پژوهش‌های آتی می‌توان از نقش متغیرهای واسطه‌ای نیز در این مطالعات بهره برد.

ناآشنا نداشته باشند و حتی ویژگی‌های جستجوگری و فعال بودن در این افراد آن‌ها را هر چه بیشتر به سمت تجربیات متفاوت در جمع‌های مختلف سوق می‌دهد. بنابراین طبیعی است که افراد برون‌گرا اضطراب اجتماعی کمی را تجربه کنند.

یافته‌ی دیگر پژوهش حاضر این بود که بعد توافق‌پذیری یا سازگاری از پنج بعد بزرگ شخصیت، پیش‌بینی‌کننده‌ی منفی و معنی‌دار اضطراب اجتماعی دانشجویان است. در تبیین این یافته می‌توان گفت که افراد توافق‌پذیر، نوع دوست هستند و اعتقاد دارند که دیگران نیز با آن‌ها همین رابطه را دارند (۲۳) این شاخص، افراد با این بعد شخصیتی را به سمت جنبه‌های اجتماعی مثبت سوق می‌دهد. در واقع مثبت‌نگری و انتقادپذیری مهم‌ترین خصوصیت افراد توافق‌پذیر می‌باشد (۱۱) ترکیب این دو ویژگی، کاهش مولفه‌های اصلی اضطراب اجتماعی یعنی اجتناب و پریشانی اجتماعی و ترس از ارزیابی منفی را در پی دارد. مثبت‌نگری افراد سازگار باعث کاهش اجتناب و پریشانی اجتماعی یعنی دوری-گزینی از جمع و کناره‌گیری از مردم و داشتن احساس منفی در ارتباط-های اجتماعی و انتقادپذیری باعث کاهش ترس از ارزیابی منفی یعنی ترس بارز و مستمر از یک یا چند موقعیت یا عملکرد اجتماعی که در آن شخص با افراد ناآشنا مواجه است، می‌شود و در نهایت، نتیجه‌ای که حاصل می‌شود این است که با افزایش بعد سازگاری در افراد، سطوح اضطراب اجتماعی در آن‌ها کاهش می‌یابد.

در نهایت باید گفت آن چه واضح است مردم در خلق و خو یا

References

- Naderi F, Safarzadeh S, Mashak R. [The Comparison between hypochondriasis, social protection, social anxiety and Public health among mothers of children with mental retardation and normal]. Journal of health and psychology 2011; 1(1): 16-41. (Persian)
- Taylor CT, Bomyea J, Amir N. Attentional bias away from positive social information mediates. The link between social anxiety and anxiety vulnerability to a social stressor. J Anxiety Disord 2010; 24(4): 403-8.
- Miller C. Social anxiety disorder (social phobia) symptoms and treatment. J Clin Psychiatry 2007; 62(12): 9-24.
- Lotfi M, Amini M. [Social anxiety is normal or abnormal?]. Aramesh 2011; 10: 532-3. (Persian)
- Butler G. [Overcoming Social anxiety and shyness: a self-help guide using cognitive behavioral techniques]. 1st ed. Zamani A. Tehran: Arjmand; 2012: 64-9. (Persian)
- Onder N. The mediating role of coping strategies in the basic personality traits- PTG and locus of control- PTG relationships in breast cancer patients. Ph.D. Dissertation. Ankara: Middle East Technical University, Department of psychology, 2012: 3.
- Khorsandi F, Kamkar M, Malakpour M. [The relationship between the five-factor personality traits and self-regulated learning strategies in male and female high school students of year 2007-2008]. New educational approaches 2010; 5(2): 41-64. (Persian)
- Vala R, Jamaliarani M. [The relationship between personality traits and religious beliefs]. Insight and Islamic training 2014; 11(29): 83-111. (Persian)
- Latifi S, Karami A, Baba Moradi A. [Predicting teachers' computer anxiety based on their personality traits and emotional intelligence components]. Information and communication technology in educational sciences 2014; 14(2): 131-48. (Persian)
- Khosravi M, Bigdely I. [The relationship between personality factors and test anxiety among university students]. Journal of behavioral sciences 2008; 2(1): 13-24. (Persian)
- Sarvghad S, Rezaei A, Irani F. [Relationship of attachment style and personality traits to anxiety]. Sociology of women 2012; 3(2): 117-36. (Persian)

12. Vossoughi A, Bakhshipour Roodsari A, Hashemi T, Fathollahi S. [Structural associations of NEO personality dimensions with symptoms of anxiety and depressive disorders]. *Iranian journal of psychiatry and clinical psychology* 2012; 18(3): 233-44. (Persian)
13. Karsten J, Penninx BWJH, Riese H, Ormel J, Nolen WA, Hartman CA. The state effect of depressive and anxiety disorders on big five personality traits. *J Psychiatr Res* 2012; 46: 644-50.
14. Shafieinezhad R. [The relationship between academic self-handicapping with important antecedents and their relationship with academic performance, social anxiety and school anxiety in first grade male students in Ahvaz city]. MA. Dissertation. Ahvaz: Islamic Azad University, Department of psychology, 2011: 65-7. (Persian)
15. Mehrabizadeh Honarmand M, Najarian B, Baharlu R. [The relationship between perfectionism and social anxiety]. *Journal of psychology* 1999; 3(3): 231-48. (Persian)
16. Kiamehr J. [Standardization short form questionnaire NEO Five-Factor and emotional structure among students of humanities universities Tehran]. MA. Dissertation. Tehran: Allameh Tabatabaei University, Department of psychology, 2002: 8-52. (Persian)
17. Costa PTJR, McCrae RR. Revised NEO Personality Inventory (NEO PI-R) and the NEO Five-Factor Inventory (NEO-FFI) professional manual. Odessa, FL: Psychological Assessment Resources; 1992.
18. Costa PTJR, McCrae RR. Primary traits of Eysenck's P-E-N system: Three- and five-factor solutions. *J Pers Soc Psychol* 1995; 69: 308-17.
19. Anisi J, Majdian M, Joshanloo M, Gohari-kamel Z. Validity and reliability of NEO five-factor inventory (NEO-FFI) on university students. *J Behav Sci* 2012; 5(4):351-5.
20. McCrae RR, Costa PT. A contemplated revision of NEO Five-Factor Inventory. *Pers Individ Dif* 2004; 3(6): 587-96.
21. Amelang M, Hasselbach P, Stumer T. [Personality cardiovascular disease, and cancer: first results from the Heidelberg cohort study of the elderly]. *Zeitschriftfur Gesundheitspsychol* 2004; 6(12): 102-15. (German)
22. Bakker AB, Van der Zee KI, Ledwig KA, Dollard M. The relationship between the Big-Five personality factors and burnout: A study among volunteer counselors. *J Soc Psychol* 2006; 14(6): 31-50.
23. Fathi-Ashtiani A. [Psychological tests: personality and mental health]. 1st ed. Tehran: Besat; 2009: 46. (Persian)
24. Zinbarg RE, Uliaszek AA, Adler JM. The role of personality in psychotherapy for anxiety and depression. *J Pers* 2008; 76(6): 1650-88.
25. Srivastava S, John OP, Gosling SD, Potter J. Development of personality in early and middle adulthood: set like plaster of persistent change? *J Pers Soc Psychol* 2003; 84: 1041-53.
26. Roberts BW, Walton KE, Viechtbauer W. Patterns of mean-level change in personality traits across the life course: a meta-analysis of longitudinal studies. *Psychol Bull* 2006; 132: 1-25.